

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14433822>

ZULFIYA VA OYDIN HOJIYEVA SHE'RIYATIDA AYOL TALQINI

To'raqulova Jasmina Ulug'bek qizi

JDPU O'zbek tili va adabiyoti fakulteti talabasi

Ilmiy rahbar: dots. v.b. Ne'matova H.

ANNOTATSIYA

Har bir yozuvchi ijod namunasini yaratar ekan, asarlarida o'zining ichki-kechinmalari hamda boshidan o'tgan yoki ko'rgan voqea-hodisalarini tasvirlaydi. Ushbu maqolada Zulfiya va Oydin Hojiyeva she'riyatida ayol, ona, opa-singil yoki qizlarning his-tuyg'ulari, ruhiyati, orzu-armonlari kabi hodisalar tasvirlangan.

Kalit so'zlar: ayol, muhabbat, shoira, qalb, nozik did, manzara, ichki-kechinma, his-tuyg'u, baxt, samimiyat.

ABSTRACT

When creating a work of art, each writer describes his inner feelings and the events he has experienced or seen in his works. This article describes the feelings, psyche, and dreams of women, mothers, sisters, or daughters in the poetry of Zulfiya and Aydin Hajiyeva.

Key words: woman, love, poetess, heart, delicate taste, landscape, inner feelings, feelings, happiness, sincerity.

Kirish

O'zbek she'riyatining mahoratli shoir va shoirlari anchagina bo'lib, ularning har biri ijod namunasining o'ziga xosligi hamda badiiy tili bilan ajralib turadi. O'zbek shoirlaridan Zulfiya va Oydin Hojiyeva she'riyatini qiyoslab o'rganadigan bo'lsak, ikkala ijodkorning ham she'rlarida ayol obrazi o'zgacha mahorat bilan

gavdalantirilganligining guvohi bo‘lamiz. Ayollar ruhiyati yoki qizlar taqdiri, qalbida kechayotgan hislarni misralarga moslagan holda fikrlarini bayon etishgan. “She’riyat kishining urib turgan yuragi singari tirik jon” [1:282], deydi Zulfiya.

Otalar erkasi, onalar baxti,

Vatanning sevgani, dugona qizlar.

Siz bilan she’rimning rubobi yangrar,

Siz bilan go‘zaldir zamona, qizlar [2:44-45].

Shoira Zulfiyaning “Yuragimga yaqin kishilar” kitobida keltirilgan ushbu “Lobar qizlarga” she’rida asosiy mavzu qizlarning har tomonlama yetukligidir. Urush davrlarida ko‘plab mas’uliyatli yumushlar bevosita qizlarning zimmasiga tushganligiga qaramasdan, ular qanchalik qiyin bo‘lmasin barchasini eplagan aks etgan. Qizlar traktor haydash, paxta terish, chevarlik kabi ishlarni joy-joyiga qo‘yib, chin dildan ado etishi, maqtanchoqlik va mag‘rurlik kabi tuyg‘ular begona ekanligi, asosiysi qalbi pok bo‘lgani va shuning uchun qizlar bilan zamonning go‘zalligi tasvirlangan. Bundan tashqari, Zulfiyaning “Nur”, “Do‘stlarimga” kabi she’rlarida ham ona, qizlar mavzusi mavjud. Har bir ijodkor o‘z asarida ona obrazini aks ettiradi. Zulfiya “Nur” she’rida onasini “nur”ga qiyoslagan holda tasvirlaydi. Chunki ona bizga har tomonlama yoritguvchi chiroqdek, hayotimizda nimadir sodir bo‘lsa, onamizning aytadigan so‘zlari shifo va dalda beradi. Shunday ekan, shoira ham onalarning orzu-istaklari va farzandiga g‘amxo‘rligi, dardini faqat qalbida saqlashi, o‘zgaga isyon qila olmasligini o‘z she’rida yoritgan.

Shoira Oydin Hojiyeva she’riyati ham mashhur hisoblanib, asosan, she’r markazida ayol obrazi turadi. Ayollarning turli vaziyatdagi kechinma va holatlari tasvirlanadi. Jumladan, “Mushfiq onajon” kitobida keltirilgan “Kelingni ko‘rganda” she’rini tahlil qiladigan bo‘lsak, bunda onaning qalb iztiroblari tasvirlangan:

Kelingni ko‘rganda

Bir oh tortding, onajon.

Qaytadan qiynadimi

Eski darding, onajon!

*Yuzingda quvonch izi,
Hasrat izi bir jahon,
Kelganday o'g'ling o'zi
Bir oh tortding, onajon...[3:4]*

Mazkur she'rda bir onaning o'g'li urushda vafot etgani, urush tufayli ayollar turmush o'rtog'idan ajralib tushkunlikka tushgani hamda onalar mahzun kelinining iztiroblarini ko'rib, dardi yangilangani aks etgan. Onadek ulug' zot barcha qiyinchilik va azoblarini yuragiga ko'mib, o'zi dadil bo'lishga uringani, ichidagilarni birovga ayta olmagan kabi holatlar yoritilgan.

*Hech kim sizga intilmagan menday qattiq rashk ila,
Sevmagan ham, sovumagan ham hech kim sizdan menchalik.
Xayolingiz qor-bo'ronli, ko'z ochirmas dashtida,
Kezmagan ham, to'zmagan ham hech kim siz deb menchalik [3:57].*

Shoira Oydin Hojiyevaning ushbu "Intilish" deb nomlangan she'rida o'zbek ayol-qizlariga xos bo'lgan rashk va vafo tuyg'ulari chiroyli tarzda aks ettirilgan. Ayolning o'z juftini qanchalik hurmat qilishi, muhabbat qo'yib, hurmat qilishi va agar juftidan munosib javob ololmasa, undan ham, ya'ni ayolning qahridan yomon narsa yo'qligi keltirilgan. Ayol kishining naqadar vafoli va qalbi mehr-muhabbatga to'la ekanligi, oilasining baxti uchun qayg'urishi she'rda yaqqol namoyon etilgan.

Xulosa

Xulosa qilib aytish mumkinki, Zulfiya va Oydin Hojiyevaning she'riyatida aks etgan manzaralar hamda g'oyalarning o'xshashligi aynan ayollar mavzusida kuzatiladi. Ayol va qizlarning quvonchi, baxti, qayg'u-armonlarini tasvirlashda tabiat manzaralaridan foydalaniladi. Onalarning bu hayotda takrorlanmas yagona zot ekanligi, har tomonlama yelkadosh inson ham ona ekanligi qayd etilgan. Qolaversa, ayol kishining ko'nglining sof va pokligi, qalbida doim ezgulik bo'lishi, guldek chiroyli, oftobday charaqlab turishi kabilar ham aks ettirilgan.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. I.G'afurov. Adabiyot dunyosi: Joziba. Yangi asr avlodi, 2022. - 496 b.
2. Zulfiya. Yuragimga yaqin kishilar. She'rlar. O'zSSR Davlat badiiy adabiyot nashriyoti. Toshkent - 1958. 116 b
3. Oydin Hojiyeva. Mushfiq onajon. T.: G'.G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1983. - 304 b.